26

DE SACROSANCTA, ET INDIVIDUA TRINITATE ORATIO

QUAM HABUIT IN SACELLO PONTIFICIO

IV. KALENDAS JUNII MDCCLXXIV.

AD SANCTISSIMUM D. N.

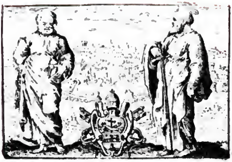
CLEMENTEM XIV.

ABBAS EMMANUEL GREGORJ

PATRITIUS MESSANENSIS,

EX MARCHIONIBUS SCYLLACEI, ET CONVICTOR

COLLEGII CLEMENTINI.

ROMÆ MDCCLXXIV.

EX TYPOGRAPHIA CRACAS

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

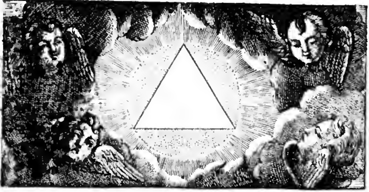
BEATISSIMO PATRI
Ac Domino Noſtro
CLEMENTI XIV

EMMANUEL GREGORJ
FELICITATEM.

C*ommodum mihi accidit*, Beatissime Pater, *ut quam de Sanctiſſima, individuaque* Trinitate *habui Orationem coram te, Sacroque tuo Senatu, eam Typis conſignatam tu a me tibi offerri ſinas, muneris cujuſdam inſtar, ſane tenuiſſimi. Hujus namque ope, quidquid id eſt, aut qualecumque, video peropportunam mihi latam eſſe occaſionem ſignificandæ palam non tam nomine meo, quam totius* Collegii Clementini, *quod in tui unius eſt Clientela, gratulationis ob eas res maximas, quibus tute demeruiſti tibi jamdudum univerſam Chriſtianam Rempublicam, nedum Ditionem hanc tuam, tuumque hocce pacatiſſimum Imperium. Terreus enim ſit oportet qui, cum Urbs tota, ac totus pene Orbis geſtire lætitiam videatur de tuis tam præclare, tam ſapienter, tam ſalubriter geſtis hoc luſtro jam exacto, auſpicatiſſimoque Summi Pontificatus tui, obmuteſcat ſi-*

lentio ineptiſſimo, neque debitæ lætitiæ ſigna dare quæcumque poſſit, cum eſt facultas, contemnat ingratus. Hoc me vitio, meoſve laborare in præsens ut quiſquam arguat, aut ſuſpicetur non ego committam. Et quum multa mihi ſuppetere intelligam tuarum laudum præclariſſimarum argumenta; quarum commemoratione illuſtriorem facere poſſim in ipſa Operis fronte Orationem hanc meam; hæc tamen omnia præteribo libenter. Atque illud unum maxime in tuorum recte factorum patrimonio, collocandum eſſe Jure affirmando, quod Orbis Chriſtiani Pacificator *audias apud Omnes, quos inter pervagata eſt jampridem fama ingens cum pietatis ejus, quæ deceat Petri Succeſſorem in Chriſti Eccleſia gubernanda, tum prudentiæ, conſilii, dexteritatis tantæ, quantum repoſcere videbantur turbata Reipublicæ tempora, quibus tu tranquillitatem reddideris, animique ab diſſidiis, et contentione ad pacis ſtudium revocati. Itaque eo nomine, et Gentium omnium concreſcere in dies gratulationem, et Ingeniorum monimenta, egregia quidem, in lucem edi quotidie ſub auſpiciciis tuis, artiumque optimarum, quæ ſummum ætate hac noſtra in te uno præſidium habent conſtitutum, ſpecimina non quæcumque evulgari videmus magno cum ſacræ, profanæque eruditionis emolumento. Eo et ipſe nomine, omneſque Collegæ mei gratulamur tibi ex animo, in hac feſta, lætiſſimaque Divinæ* Trinitatis *luce, hæc maxima, et tanta dona, quæ ab ejuſdem Trinitatis Numine provenerunt tibi ad Ovium tuarum tutamentum, tuorumque Subditorum felicitatem, Paſtorum Maxime, idemque Princeps Clementiſſime. Tu, quæ tua eſt in omnes benignitas, et clementia, hæc animorum noſtrorum ſenſa comiter excipias, ut ſoles; nobiſque omnibus impartiaris, paternam tuam, atque Apoſtolicam Benedictionem.*

ORA-

ORATIO

CUM omnium Chriſtianæ, æternæque Religionis Myſteriorum Beatissime Pater ſummum illud, atque princeps ſemper extiterit: Deum unum natura, Trinum hypoſtaſi credi ab omnibus opportere, qui ſemel traditæ Sanctis Fidei regulam rectiſſimam tenere velint; tum certe profunda inter ejuſdem divinæ Trinitatis arcana, profundiſſimam eſſe fateamur neceſſe eſt Beatorum omnium electionem ad ipſius beatiſſimæ Trinitatis conſpectum ineffabilem, ac ſempiternum. Atque inde plane eſt, quod mente perculſum, arcanique majeſtate conterritum audivimus nuper Apoſtolum exclamantem! *O altitudo divitiarum Sapientiæ, et Scientiæ Dei! Quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, et inveſtigabiles viæ ejus!* (*a*) Quis enim hominum altitudinem

(a) *ad Rom.* XI. *v.* 33.

hanc, tamquam Mare latiſſime patens, ſic tenui ingeniorum cymba tentare, nedum tranſmittere ſit auſus? aut quis Angelorum intellectu ſe deprehendere poſſe arbitretur ſenſum Domini, ejuſque conſilium, quod tempus omne excedit æternitate, quod ſuperat intelligentia omnium mentium facultatem? Atqui illud ego tamen affirmare jure poſſe confido, quod ejuſdem inextricabilis licet, arcani meditatio, ubi illud propius aliquanto inſpicere velimus, Divinis Scripturis facem præferentibus, tantam afferat lucem Chriſtianis omnibus ad morum ſive emendatio nem, ſive emolumentum, ut hinc maximus exſiſtat in eamdem Deitatis TRINITATEM, cujus hodie diem feſtum agimus, Fidelium cultus, et obſequium. Quod quam vere a me dictum ſit, attende quæſo, quamdiu explicatis breviter ea ſuper re ex Patrum ſententia Scripturarum teſtimoniis, id, quod propoſui, luce clarius, aut ego fallor, patère intelligatur.

Præclare omnino, aptiſſimeque ad rei propoſitæ argumentum ſcriptum eſt a Salomone ſapientiſſimo: *Funiculus triplex difficile rumpitur* (*a*) Id, quod de Amicorum ſocietate eo loci ſtabili, ac firma, nec facili negotio diſſolvenda ſecundum litteram dictum eſſe agnoſcunt verborum Dei enarratores; age altiori, ac myſtico ſenſu intelligamus eſſe pronunciatum cum Hieronymo (*b*) de ſacroſancta, individuàque TRINITATIS in juvandos homines ſocietate. Quis enim Patre amicior nobis, de cujus amicitia teſtem, atque adſertorem habemus chariſſimum Patris ejuſdem uni-

(a) *Eccleſiaſtes* IV. *v.* 12.
(b) *Comment. in hunc loc. Tom.* V. *pag.* 31. *Edit. Paris.* 1579.

unigenitum, qui dixit: *Ipſe Pater amat vos*? (*a*) Quomodo autem non diligat Homines Spiritus Sanctus Charitatis, quam diffuſam habemus per eumdem Spiritum in cordibus noſtris? (*b*) Nam Chriſti Jeſu, qui animam ſuam poſuit pro amicis ſuis, ideſt nobis, noſque ipſos non ſervos, ſed amicos appellavit, non opus eſt multis verbis grandem, quàque major nulla extitit, amicitiam commemorare. Triplicem itaque funiculum habemus, qui nedum difficile, ſed ne fieri quidem poteſt, ut diſrumpatur uſpiam, ſiquidem eo, quod ſperare omnino fas eſt, extiterimus illigati: funiculum e Cœlo demiſſum, quo cingantur ſuaviſſime, quo irretiti veniant indeclinabiliter, quo a malis beneficiorum præparatione eruantur certiſſime, quo ad Trinitatis conſpectum trahantur liberrimè quotquot veniunt, quotquot liberantur; quotquot pertrahuntur ab ipſamet omnipotenti Trinitate.

Admirandum hoc divinæ attractionis Myſterium tam late patet in divinis Scripturis, ut initio monui, quam quod maxime. Attendamus primum, ſi placet, unamquamque Summæ Trinitatis Perſonam funiculo quodam ſuo, ut ita dicam, pertrahentem, ut triplici deinde connexo veluti fune, totam agnoſcamus Trinitatem attractricem invictiſſimam. *Nemo poteſt venire ad me*, inquit Veritas, *niſi Pater qui miſit me traxerit eum*. (*c*) Trahit Pater, ut verbis utar Magni Auguſtini, Veritatis, Juſtitiæ, Beatitudinis delectatione (*d*) En funiculum Patris. Veritas enim, quæ tot Sæculis labentibus uſque ad nubes (*e*) tan-

(a) *Joan.* XVI. *v.* 27. (b) *Rom.* V. *v.* 4. (c) *Joan.* VI. *v.* 44.
(d) *In Joan. Tract.* XXVI. *n.* 11. (e) *Pſal.* XXXVI. *v.* 6.

tantummodo pertingebat, quum advenit temporum plenitudo inclinavit Cælos, & deſcendit ad Homines; immo de Terra veritas ipſa oriri viſa eſt. Juſtitia quin ipſa quoque cum de Hominibus ſollicita proſpexiſſet de Cælo, ita e Cælis, atque nubibus demiſſa eſt ad nos a Patre, ut tamquam imbrem ſerotinum ſic Nubes pluerent Juſtum, & Matutinum Cæli deſuper irrorarent. Sed & Beatitudine nullum aptius, nullumque fortius vinculum ab excelſa Patris ſede delapſum eſt ad ima Terrarum. Quid eſt enim ipſa beatitudo, niſi Chriſti ſui voluptas ineffabilis, qua Pater ad ſeſe alliceret Homines, quos præſcivit, atque elegit in ipſo ante Mundi conſtitutionem? Parum dico. Torrens eſt voluptatis, quo potantur, immo quo inebriantur uberrime ii cmnes, qui confuſione, atque morte cum Chriſto, et pro Chriſto contempta, cum delectatione ab eodem torrente voluptatis ad magnum, ſpatioſumque Mare trahuntur, ubi jam non ſitiant in æternum. O veritatis vis! O Juſtitiæ frænum! O æternum gloriæ pondus! O Beatitudinis momentum, quo venire nos jubet, immo quo nos delectatione ſua ad veritatem, Juſtitiam Beatitudinem, quod eſt Chriſtus, trahit Pater, qui miſit eum!

Sequitur, ut quomodo Coæternus Patri Filius et ipſe virtute ſua quos ipſi dedit Pater attrahat ad ſeſe, videamus. *Ego*, inquit ipſe apertiſſime, *cum exaltatus fuero a Terra, omnia traham ad me ipſum*. (*a*) Itane omnia! Quid hocce rei eſt increata Veritas? Si omnia trahis ad te ipſum, illud qua ratione conſiſtet, quod non ſe-

mel

(a) *Joan.* XII. v. 32.

mel comminatus es per ſanctos Prophetas tuos : *Projiciam vos a facie mea*; (*a*) *projiciens repuliſti nos* (*b*) *et*: *Excuſſiſti impios de Terra*? (*c*) ſed abſit ullum vel minimum mendacii veſtigium ab illius verbis, in cujus ore dolus numquam inventus eſt. Quæ igitur ſunt omnia, quæ trahet ad ſe ipſum Chriſtus exaltatus a Terra „ Niſi ea, „ inquit Auguſtinus, (*d*) ex quibus Princeps Mun„ di eiicitur foras? Non autem dixit omnes, ſed „ omnia; non enim omnium Fides. Non ita„ que hoc ad univerſitatem Hominum retulit, „ ſed ad Creaturæ integritatem. „ Trahit ergo Filius integram ad ſeſe Creaturam. Cumque ejuſdem Creaturæ integritatem in eo noverimus eſſe ſitam, quo intelligimus, ideſt *Spiritus*; in eo, quo vivimus, ſcilicet *Anima*; in eo denique, quo viſibiles, & contrectabiles ſumus, *Corpus* videlicet: Verbum, quod miſſum eſt a Patre, et ſanavit nos. Spiritum noſtrum ab errore ad veritatem, Verbi anima noſtram Animam a morte ad vitam; Caro Verbi Carnem noſtram a corruptione traxit, traduxitque ad integritatem. Suaviſſima prorſus, et charitatis plena ratio, qua omnia ad ſe elatum e terra traxit Dominus fortiſſimo, et ineluctabili nexu dilectionis ſuæ, quo nobis Fratribus ſuis ſine peccato per omnia aſſimilatus eſt! Supereſt, ut Sanctum Spiritum per ſeſe ad Patrem, et Filium Electos Dei trahentem conſideremus. Spiritus Patris, et Filii, quo inſpirante loquuti ſunt Sancti Dei Homines, de ſe ipſe teſtatus per Oſæam Prophetam (*e*): *In funi-*

(a) *Jerem.* VIII. *v.* 15., *et* XXIII. *v.* 35.
(b) *Thren.* V. *v.* 1.
(c) *Job.* XXXVIII. *v.* 13.
(d) *In Joan. Tract.* LII. *num.* 11.
(e) *Oſee* XI. *v.* 4.

funiculis Adam traham eos, *in vinculis Charitatis*. Vel ſi mavis legere cum Græcis; poſtquam paullo ante dixit: (a) *Et ego compedivi Ephraim*, paucis interjectis: *Extendi*, inquit *eos in vinculis Charitatis meæ*. Cujuſmodi vero ſunt iſti funes Adam, quibus colligati, et compediti ſumus a Spiritu Sancto Dei? Quæ ſunt vincula Charitatis Divinæ, quibus ipſe attraxit nos in dilectione perpetua, miſerans noſtri? Audi Doctorem Maximum Hieronymum Vatis verba egregie interpretantem: (b) „ Curavi eos, inquit ex Dei perſona, „ propter funiculos, et vincula Charitatis, qui„ bus mihi Abraham, Iſaac, et Iacob aſtrinxe„ ram. Pronum eſt autem intelligere Deum ſibi aſtrinxiſſe Abraham vinculo fidei, quo traxieum de Cognatione ſua in Terram viſionis, in qua videret diem Chriſti, et gauderet: copulaſſe ſibi Iſaac in ſpe cæleſtis benedictionis, eo quod in ipſo vocatum ſit Abramo Parenti ſuo ſemen, in quo benedicerentur Nationes: dilexiſſe denique Jacob funiculum hæreditatis ſuæ. Quapropter fide, ſpe, et charitate quaſi vinculis ſuis, ſic trahit Spiritus Domini Filios Columbæ, quos ipſe novit; ut quos antea contractos velut perfidiæ frigore invenit, fidei calore diſtenderet; et eos, qui quidem non intellexerant, quod patientia Dei operatur probationem, et ſpem, quæ non confundit, ligatos per patientiam eamdem ſuis veluti brachiis contineret, et portaret in humeris ſuis; quoſque demum repugnantes, & rebelles offenderat, vinculis adſtringeret dilectionis ſuæ,

(a) LXX. *Habent*: ϗ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν Ἐφραὶμ .... ἐξέτεινα αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου.

(b) *Comment. in Oſee Lib.* 3, *pag.* 155. *Edit. ſup. cit.*

ſuæ, cunctanteſque in obſequendo ſibi alapis quibuſdam, ceu Pater Filios excitaret, caſtigando, et flagellando receptos, et venientes ad ſe ita, ut verberati leniter Filii reſpicientes ad Patrem, et clamantes ad Dominum de peccati, Legiſque ſervitute emancipati, facti Juſtitiæ Servi vindicarentur in Dei Filiorum libertatem. Sed quid miramur, Sanctum Dei Spiritum allicere, atque trahere ad ſeſe Sanctos ſuos, cum magis multo ſit illud admirandum, quod non modo accerſat, non modo pertrahat, ſed impellat, ſed urgeat inſpirationis ſuæ pondere prorſus divino? Quod ſi res non ita ſe haberet, eſſetne cur Dominus tantopere Nicodemo ingereret Spiritus vim, et libertatem, quum dicit: (*a*) *Spiritus ubi vult ſpirat, et vocem ejus audis; ſed neſcis unde veniat, aut quo vadat*? Id, quod de Spiritu Sancto, non de Aeris hujuſce noſtri elemento intelligendum eſſe omnino confirmant Doctores ſummi Ambroſius, (*b*) et Auguſtinus (*c*) Eſſetne cur Apoſtolus Corinthiis ſe a Spiritu Sancto urgeri tam aperte aſſeveraret, quum eiſdem ſcribit: (*d*) *Charitas Chriſti urget nos*?

Confectum eſt igitur, ni fallor, quod initio ſuſceperam demonſtrandum. Diſcimus ex utriuſque Fæderis veritate Patrem trahentem, cum docendo delectat; Verbum Patris trahens et ipſum, quum perfecte ad ſui imaginem integrat rationalem Creaturam, Spiritum Patris, et Verbi Charitatis ſuæ vinculis trahentem dicam, an ſpiramine ſuo ineluctabili impellentem, atque urgentem? Cumque illud alterum veriſſime fateamur,

(a *Joan.* III. *v.* 8. (b) *De Fide Lib.* II. *c.* 3.
(c) *In Joan. Tract.* XII. *n.* 7. (d) II. *ad Cor.* V. *v.* 14.

mur; quouſque operatur Pater, et Filium operari; et quæcumque facit Pater, hæc et Filium ſimiliter facere (*a*): Spiritum autem, qui a Patre procedit, de Chriſto accipere, teſte eodemmet Chriſto (*b*): jam reliquum eſt, inſeparabilia eſſe totius Sanctæ TRINITATIS opera; atque adeo hinc licere totam æſtimare Trinitatem ad ſeſe trahentem beatiſſimos, quos ipſa abditiſſimo propoſito voluntatis ſuæ ſelegit, ſuimet ipſius comprehenſores.

O magnam Gratiæ commendationem! Liceat hic mihi exclamare cum Auguſtino „ Nemo „ venit niſi tractus. Quem trahat, et quem non „ trahat, quare illum trahat, et illum non trahat, „ noli velle judicare, ſi non vis errare. Nondum „ traheris? Ora, ut traharis „ Utique ad te converſi, adoranda TRINITAS Deus noſter, oramus, ut nos omnes trahas poſt te. Fatemur cum eodem piiſſimo Gratiæ tuæ Doctore Auguſtino (*c*) magna opus eſſe gratia, ut cum omnibus erroribus, amoribus, terroribus ſuis vincatur hic Mundus. Nunc, pro tua in nos tui adoratores miſericordia, et clementia, trahe nos invictiſſime ab errore ad veritatem, ab noſtris amoribus ad tui charitatem, de terroribus Sæculi ad æternam Regni tui pacem, et ſuavitatem (*d*), *O æterna Veritas, o vera Charitas, o chara Æternitas*!

(a) *Joan.* v. *v.* 17. *et* 19. (b) *Joan.* XVI. *v.* 14.
[c] *De Correpţ., et Gratia C.* XII. *n.* 35.
[d] *Confeſs. Lib.* VII. *C.* 10.

39 S76434